

PM 2016:28 RI (Dnr 111-1697/2015)

Förslag att ansöka om regionbildning i Stockholms län

Remiss från Stockholms läns landsting

Remisstid den 29 februari 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen av förslaget att ansöka om regionbildning i Stockholms län hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stockholms läns landsting har remitterat ett förslag om regionbildning i Stockholms län utifrån länets nuvarande geografiska omfattning. En regionbildning innebär att Stockholms läns landsting tar över det regionala utvecklingsansvaret som idag ligger på staten via myndigheten länsstyrelsen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det behövs ett bättre beslutsunderlag med tydligare konsekvensanalyser för att staden ska kunna ställa sig bakom en ansökan om regionbildning.

Mina synpunkter

Stockholms läns landsting har i budgeten för år 2016 angett att ett arbete ska påbörjas för att i dialog med länets kommuner pröva frågan om att bilda region. I den remiss som nu skickats till länets kommuner ställs därför frågan om kommunen tillstyrker att landstinget ansöker om att överta det regionala utvecklingsansvaret och göra en formell regionbildning.

Det finns fördelar med att stärka det regionala utvecklingsarbetet så att Stockholmsregionen långsiktigt kan växa stabilt och hållbart. Inom en rad politikområden såsom bostadsbyggande, utbildningsutbud, miljöarbete och infrastruktursatsningar finns det ett uppenbart behov av att regionen samlas kring höjda ambitioner. Att detta regionala utvecklingsarbete därtill behöver ha en starkt förankring i de lokala, kommunala verksamheterna i regionen är viktigt. Denna förankring kan ske på olika sätt och innan beslut om en eventuell regionbildning tas,

bör för- och nackdelarna med att organisera frågorna inom landstinget eller i kommunförbundsform analyseras närmare och bli föremål för en gemensam politisk diskussion i landstinget och i länets kommuner. I en sådan genomlysning bör erfarenheterna och fördelarna från dagens frivilliga samverkan, exempelvis inom KSL (Kommunförbundet Stockholms län) och SBA (Stockholm Business Alliance), tas tillvara.

Ett sådant arbete behöver också fastslå vilka kompetenser som långsiktigt ska omfattas av ett regionalt samverkansarbete och under vilka former. De sakfrågor som nu föreslås överförs till landstinget/regionen från länsstyrelsen är bara en del av de frågor som kan bli föremål för diskussion om gränsdragningen mellan den kommunala och regionala kompetensen. Även förslag om kompetensförflyttningar avseende exempelvis bostadsförsörjning och kulturstöd förekommer i debatten. En tydlig avsiktsförklaring i dessa delar, avseende att kompetenser inte ska föras från kommuner till den regionala nivån, är en förutsättning för beslut i frågan om regionbildning. Även kompetensförflyttningar från frivillig samverkan mellan kommuner till ett regionalt beslutande organ behöver utredas och kunna motiveras.

Precis som stadsledningskontoret påpekar finns det därtill ett antal ytterligare frågeställningar som lämnas obesvarade av den remiss som nu är utskickad för behandling av länets kommuner.

En sådan uppenbar frågeställning handlar om hur regionens förfrågan och underlag förhåller sig till den statliga indelningskommitténs slutsatser. Kommittén ska göra en delredovisning till den 30 juni 2016 och kan såväl där, som i slutbetänkandet, förväntas lägga förslag avseende både geografisk indelning som kompetensfrågor. Det framstår därför som alltför tidigt att innan detta arbete redovisats, lägga fram egna organisatoriska förändringar.

Landstinget anser i remissen att samverkan med kommunerna behöver utvecklas och att landstinget inte är överordnat kommunerna. Det är en välkommen och viktig signal men hur denna samverkan rent praktiskt ska se ut tydliggörs inte. Givet det hittillsvarande samverkansarbetet kan staden konstatera att det finns betydande utrymme för förbättringar och att detta är en förutsättning för att överflytta ansvar och kompetenser. Landstinget säger också själv i remissunderlaget att ”En regionbildning kan därmed även kräva förändringar av landstingets interna kultur och självbild”. En analys av vilka förändringar som är nödvändiga inom landstingets sätt att verka och arbeta på, är uppenbart viktig att ta fram innan beslut om regionbildning sker.

Som stadsledningskontoret redovisar behöver landstinget också redovisa hur landstingets organisation samt styr- och uppföljningsansvar kan bidra till att det regionala utvecklingsarbetet stärks.

Mot bakgrund av detta anser jag att frågan om en regionbildning redan till år 2018 är för tidigt väckt och att en regionbildning i det tidsperspektivet inte bör tillstyrkas. Stockholmsregionen bör i stället påbörja en diskussion, med anledning av Indelningskommitténs förslag, och låta denna klargöra ansvaret i viktiga samverkansfrågor enligt ovan. Utifrån slutsatserna av denna kan det sedan formuleras en plattform för regional samverkan, som tidigast kan träda i kraft efter valet år 2022.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen av förslaget att ansöka om regionbildning i Stockholms län hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 11 februari 2016

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remiss om förslag att ansöka om Regionbildning i Stockholms län

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag avslås.
2. Att tillstyrka förslaget att Stockholms läns landsting ansöker om att den 1 januari 2018 få överta det regionala utvecklingsansvaret enligt Lagen om regionalt utvecklingsansvar för vissa län (SFS 2010:630).
3. Att därutöver anföra:

Vi välkomnar Stockholms läns landstings (SLL) förslag om en regionbildning i Stockholms län utifrån nuvarande länsgränser. I grund och botten är förslaget om regionbildning en fråga om demokrati. Förslaget innebär att SLL tar över det regionala utvecklingsansvaret från Länsstyrelsen, d.v.s. en överflytt av kompetens från stat till region i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Förändringen innebär inte att någon makt flyttas från kommun till region, utan enbart att makt flyttas från staten, i form av Länsstyrelsen, till ett folkvalt regionfullmäktige. De viktiga beslut som idag fattas om regionens utveckling av Länsstyrelsen saknar transparens och ansvarsutkrävande. Att vilja flytta denna makt till ett folkvalt regionparlament handlar om att vilja skapa demokratiska och tydliga beslutsvägar.

Dagens situation där Länsstyrelsen har det regionala utvecklingsansvaret i Stockholm samtidigt som SLL har uppdraget att vara regionplaneorgan är både svårbegriplig och otydlig. Enkelt uttryckt innebär det att SLL har regionplaneansvaret samtidigt som Länsstyrelsen har tillväxtansvaret, trots att det är två sidor av samma mynt. Situationen leder till många byråkratiska överlappningar mellan SLL och länsstyrelsen, något som till exempel OECD har lyft som en av Stockholmsregionens allvarligaste svagheter och utmaningar. Med föreslagen regionbildning får regionen både det regionala utvecklingsansvaret och regionplaneansvaret.

En region Stockholm skulle därutöver ge färre administrativa gränser än dagens organisation och därmed bättre förutsättningar för att samordna viktiga frågorna som kollektivtrafikplanering, regional utveckling och trafikplanering. Detta utan att Stockholms stads beslutskompetens påverkas. Dessutom medför en regionbildning att Stockholm blir en starkare part i EU-sammanhang och vi får en möjlighet att utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram vilket mycket angeläget bidrag till utvecklingen av Stockholms infrastruktur.

Övriga Sverige är på väg mot färre och större regioner. Stockholm kommer sannolikt i början av 2020-talet att omges av 5-6 större regioner som organiserat sig för att driva sina utvecklingsfrågor med kraft, både mot den nationella nivån och mot ett EU som blir alltmer fokuserat på regionernas utveckling. Frågan om regionbildning i Stockholm brådskar, från 2017 blir Stockholms län det enda län där Länsstyrelsen formellt har kvar tillväxtansvaret. Det skulle knappast vara en fördel att även fortsättningsvis utgöra ett undantag i det nationella styrsystemet för regional utveckling.

Den rödgröna regeringen har varit tydlig med att de ser positivt på regionbildning och att de landsting som så önskar ges möjlighet att bilda region. Det samma gäller för partikollegorna i SLL som drivit frågan om regionbildning under många år. Varför socialdemokraterna och miljöpartisterna i Stockholms stadshus verkar ha en annan uppfattning i regionfrågan än sina nationella och regionala företrädare är oförståeligt.

Argumentet om att vi bör invänta den statliga indelningskommitténs slutsatser innan organisatoriska förändringar kan ske i nuläget är ett tunt argument. Vi tolkar det snarare som ett svepskäl till att inte våga ta ställning för eller emot en demokratisering och effektivisering av ansvaret för den regionala utvecklingen. Oavsett kommitténs slutsatser måste stadshusmajoriteten ha en uppfattning om huruvida att Stockholms län ska vara det enda län i Sverige som har staten som överrock i arbetet med regional utveckling.

Till sist, vi har respekt för att det kommer att åvila SLL ett tungt och viktigt ansvar i och med övertagandet av de regionala utvecklingsfrågorna. Hur SLL ska undvika risken i att utvecklingsfrågorna kommer i skymundan inför SLL:s andra åtaganden, i form av sjukvård och trafik, bör redovisas tydligare av SLL. Det är viktigt att den fortsatta processen präglas av öppenhet och dialog så att länets kommuner kan känna förtroende inför en regionbildning och frågorna kring kompetensöverföringar och gränsdragningar blir ordentligt genomlysta.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Lotta Edholm (L) med hänvisning till Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Stockholms läns landsting har remitterat ett förslag om regionbildning i Stockholms län utifrån länets nuvarande geografiska omfattning. En regionbildning innebär att Stockholms läns landsting tar över det regionala utvecklingsansvaret som idag ligger på staten via myndigheten länsstyrelsen.

Uppgifterna är att:

- Utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin
- Besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, för närvarande cirka 8 miljoner kronor
- Följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet
- Utföra uppgifter inom ramen för Europeiska unionens strukturfondsprogram
- Upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur
- Samverka med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter samt med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

Formellt skulle landstinget bli region genom att Stockholms län skrivs in i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Landstinget skulle vid en ombildning behålla samtliga nuvarande uppgifter och därutöver tillföras uppgifter från länsstyrelsen i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att frågan om vem som har det regionala utvecklingsansvaret har en strategisk betydelse för den långsiktiga utvecklingen i Stockholm. Remissen väcker frågor om landstingets målbild för den regionala nivån, som endast delvis tas upp i remissunderlaget.

Enligt stadsledningskontorets bedömning finns både för- och nackdelar med att bilda en Stockholmsregion på det sätt som föreslås i remissen. Ett samlat ansvar för regional planering och regional utveckling skulle kunna bidra till ökad tydlighet och ett stärkt hållbarhetsperspektiv. Ett mer samlat ansvar bidrar också i viss utsträckning till komplementet gentemot övriga regionsverige.

Stadsledningskontoret anser således att det finns motiv för en framtida regionbildning med ett tydligare regionalt samarbete. Detta gäller inte minst inom infrastrukturplaneringen, där en starkare region behövs för att tydligare prioritera mellan framtidens stora infrastruktur- och kollektivtrafiksatsningar och ge bästa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och en hållbar utveckling. Likaså kan ett samlat regionalt ansvar leda till att det regionala nätverksbyggandet mellan näringsliv, samhälle och FoU stärks.

Kontoret ser dock stora risker med att enligt föreslagen modell ombilda Stockholms läns landsting till en region, utifrån i princip samma organisation som landstinget har idag. Landstinget skriver: ”För Stockholms läns landstings del skulle geografin bli densamma som tidigare och de organisatoriska förändringarna behöver inte bli omfattande, eftersom det rör

sig om en ren överföring av uppgifter från stat till region, från länsstyrelse till landsting.”

Dagens landstingsorganisation fungerar enligt stadsledningskontoret inte optimalt för att hantera uppdraget att driva och utveckla sjukvården och kollektivtrafiken i ett växande Stockholms län. Framförallt ser stadsledningskontoret brister inom den ekonomiska styrningen vilket idag försvårar stadens och övriga kommuners långsiktiga planering. Stadsledningskontoret anser att remissen saknar underlag för hur landstinget planerar att integrera tillväxtuppdraget och ansvaret för länsplanen i sina interna styrsystem och i organisationen. Det finns här en uppenbar risk att de regionala utvecklingsfrågorna kommer i skuggan av hälso- och sjukvårdsfrågorna.

Det pågående nationella uppdraget med att föreslå en ny läns- och landstingsindelning kan behöva belysas mer. Även om geografin för Stockholms del blir densamma, kan frågan om ansvars- och uppgiftfördelningen mellan staten och regionerna på längre sikt förändras. Det kan därmed finnas anledning att invänta den delredovisning som indelningskommittén ska redovisa den 30 juni 2016.

Stadsledningskontoret hade uppskattat om en dialog mellan landstinget och länets kommuner hade föregått remissen om regionbildning. Kontoret anser att remissunderlaget inte svarar mot flera av de viktiga frågor som väcks av en överföring av det statliga regionala utvecklingsansvaret till landstinget. Framför allt saknas belysning av landstingets framtida organisation samt styr- och uppföljningssystem. Dessutom saknas en vidare diskussion om samverkansformer som är ändamålsenliga utifrån regionens förutsättningar och struktur, samt en beskrivning av vilka områden som bör omfattas av en utökad samverkan.

Sammanfattningsvis anser stadsledningskontoret att det behövs ett bättre beslutsunderlag med tydligare konsekvensanalyser för att staden ska kunna ställa sig bakom en ansökan om regionbildning. Kontoret efterlyser samtidigt en regionprocess där kommunerna och landstinget i dialog och samverkan kan komma fram till en framtida regionbildning som förstärker samordningen i det regionala utvecklingsarbetet och effektiviserar arbetsprocesserna.